

Quê Hương Trên Đôi Vai Gầy

Tùng Thi

Sài Gòn bây giờ có thể đã vắng nhiều những tiếng rao, nhất là về đêm. Không thiếu gì người bán hàng rong vẫn quang gánh kịt kịt từng con hẻm quanh co nhưng tiếng rao của họ đã bị vô số tiếng ồn xe cộ, TV, âm nhạc lấn áp.

Ngày trước, mỗi khi nghe tiếng rao quen thuộc là người Sài Gòn có thể biết giờ mà khỏi cần coi đồng hồ. Tiếng rao trở thành thân thuộc đến nỗi khi vắng nó một vài hôm đã khiến người ta lo lắng cho sức khỏe của người bán dạo. Để rồi khi được nghe lại tiếng rao thì bồi hồi như thể vừa gặp lại người quen! Tiếng rao Sài Gòn có sắc thái riêng. Bây giờ, tiếng rao có khi được thay bằng những thanh âm khác: tiếng lóc cóc của xe mì gõ lúc nửa đêm, hay tiếng xoành xoạch của anh chàng đấm bóp...

Cuộc sống Sài Gòn như đầy đặn hơn trong những con hẻm nhỏ. Chỗ này là quán cà phê cóc, kế bên là quán cơm bình dân, đối diện là quán bún bò nằm cạnh quán phở... Ăn uống ở những quán này, giá cả rất bình dân mà chất lượng cũng... chấp nhận được! Với những người tình lẻ lên Sài Gòn ở trọ vài năm thì chắc chắn những tiếng rao của cái đô thị này đã ngấm vào ký ức. Sài Gòn là vậy, hối hả, ồn ào nhưng rất dễ thương dễ nhớ. Nhớ tiếng rao, là một phần hồn của Sài Gòn, ai đã đến rồi đều mang theo khi tạm biệt. Đó là một phần đặc trưng, một phần bản sắc của Sài Gòn vậy!

Sáng tinh mơ Sài Gòn đã quen với tiếng rao "bánh mì nóng giòn...", "báo mới đây...",. Sau những "thức điểm tâm" đó là một ngày làm việc với: "ve chai, đồ điện hư cũ bán hông..." vào buổi trưa, "bánh bò bánh tiêu bánh cuốn", "xôi khúc bánh tét bánh giò" vào buổi chiều kéo tận đến khuya. Đêm Sài Gòn không thể thiếu tiếng lóc cóc của đội quân xe mì gõ suốt hai mùa mưa nắng ... Gần đây, dân nhập cư, nòng nọc đổ về thành phố ngày càng đông. Tiếng rao cũng "phong phú" nhiều mặt hàng hơn: ve chai, khoai lang, khoai mì, đậu phộng nấu, bắp nấu, bánh canh cua giò heo, chè bột khoai nước dừa đường cát...

Bước trên đường phố Sài Gòn náo nhiệt và sống động, ta có thể nghe thấy khắp các đường, hẻm những tiếng rao "tiếp thị". Đường phố thì ồn ào, nhà ở thì cao tầng, tiếng rao dường như không còn ngân nga như trước. Người rao cổ vờn dài cổ, hét thật to để át đi những âm thanh hỗn độn của cuộc sống.

Tiếng rao Sài Gòn tựa như một bài hát có âm, có điệu, có vần nghe thật hấp dẫn. Nhưng đằng sau những âm thanh đó là nếp sinh hoạt người dân chốn thị thành từ lâu đời, chống chọi với gian khổ để giành lấy cuộc sống bản thân!

Tiếng lóc cóc của những xe hàng rong đi qua

Mùi thơm đánh thức cả con hẻm nhỏ

Náo nức những tiếng rao buổi sáng

"Báo đê... ê... , bánh mì nóng, xôi vò đê...ê!"

(Thành phố buổi sáng - Thơ: Trương Trọng Nghĩa)

Sài Gòn hôm nay có những tiếng rao mới: "Thịt ngon, cá tươi, rau xanh các bác ơi!"... Đó là âm thanh của tiếng rao vào sáng sớm trong các khu phố bình dân. Người rao là những cô gái trẻ quê phía Bắc. Các cô cột hai cái rổ sắt hai bên yên sau chiếc xe đạp, chứa vài thứ thực phẩm tươi sống: thịt, cá, rau củ quả... Thật tiện lợi, mang chợ đến tận nhà! Đi theo "sau lưng" các cô là những anh chàng mà tiếng rao được "hiện đại hoá" bằng băng cassette, phát ra liên tục, đều đều: "Bánh mì Sài Gòn đặc ruột thơm bơ một ngàn một ổ"... Xen kẽ theo "bánh mì đặc ruột", là các cô, các bà cưỡi xe đạp, chờ phía sau một nồi xôi rất... Bắc Kỳ và cất tiếng rao: "Xôi khúc đây!".

Rồi tiếng rao buổi sáng trên các hẻm hóc Sài Gòn sẽ được nâng lên "cao trào" khi xuất hiện những anh chàng đạp xe, cùng chiếc loa phát ra lời rao lanh lảnh từ máy cassette: "Keo dính chuột sản xuất bằng công nghệ hóa màu đã được kiểm nghiệm cực kỳ khoa học, không gây độc hại cho người!"... Keo dính chuột có thể không gây hại, nhưng tiếng rao oang oang của anh ta có thể đã lập tức gây "ngộ độc" màng nhĩ của bà con trong xóm! Rồi sẽ xuất hiện từ đầu hẻm một người đẩy chiếc cân sức khỏe, cao ngều nghện đi vào với lời rao tự động: "Cân nặng 55 kg, chiều cao 1m60, sức khỏe tốt...".

Buổi trưa và chiều Sài Gòn những tiếng rao vẫn tiếp tục cất lên nhằm "giới thiệu sản phẩm": bò bía, bột chiên, hủ tiếu gõ, trái cây... cả tiếng rao mài dao mài kéo!

Sài Gòn về đêm làm cho người ta ít nhiều có những ký ức mông lung gợi nhớ... Những tiếng rao đêm như xói vào lòng người. Xe mì gõ nơi góc đường bốc hơi nghi ngút toả hương thơm cả một quãng phố dài. Tiếng gõ lóc cóc của thằng bé bán mì vang đi khắp xóm. Tiếng gõ nhịp vang lên trong từng con hẻm - như một tiếng rao đêm nhẹ nhàng mà da diết - khi mọi người đã say trong giấc ngủ thì có ai còn thao thức bởi những con người này không? Saigon về đêm vẫn còn ẩn chứa biết bao điều...

Ngồi trên căn gác xép, người Sài Gòn đêm đêm lại nghe văng vẳng đâu đó một mớ âm thanh hỗn độn: tiếng rao đêm, tiếng chổi của những người quét rác, tiếng bước chân người qua lại, tiếng gõ phát ra từ những xe hủ tiếu mì... Những âm thanh ấy ngày càng nhỏ dần và rơi vào khoảng không vô tận, hun hút của màn đêm. Trong đó có lẫn tiếng rao của những người mẹ - tiếng rao nuôi lớn cuộc đời những đứa trẻ nghèo thành thị.

*Có thể bây giờ phố không còn trẻ đâu
Tiếng rao đêm đã khàn hơn một chút
Chiếc xe già nua mỗi hơn thời trước
Người đạp xe quen gọi tóc muối tiêu*

*Nhớ thật nhiều và quên cũng thật nhiều
Không thể quên phần ba ly cà phê đậm
Trong mưa khuya nhớ thương lời rao sáng
Giữa nắng ngày thương nhớ tiếng rao đêm*

(Sài Gòn trong khúc nhớ quên - thơ TRẦN KIỀU BẠC, California)

Đêm càng khuya, tiếng rao càng nhỏ, nhưng lại vang xa, ngân dài từ đầu phố đến cuối phố, nhẩn nại và chậm chạp. Tiếng rao nói những con phố dài vắng lặng hun hút ánh đèn, làm cho đêm như sâu hơn. Tiếng rao đêm lạnh lạnh của ai kia văng vẳng vọng về. Bên ngoài kia còn biết bao người lam lũ vất vả... Thành phố phát triển có những đổi thay xa lạ với chính nó. Điều này quá hiển nhiên như bây giờ ít được nghe tiếng rao đêm của người bán ăn khuya vì ở ngã tư kia giờ đã có hàng quán sáng ánh điện suốt đêm, ký ức thình thoảng vẫn vọng lại tiếng rao đêm, ánh đèn dầu....

*Có tiếng rao như lời Mẹ tôi, như lời chị tôi
Mang quê hương trên đôi vai gầy
Những trái ổi sè, những trái me
Đậu phộng luộc, đòn gánh tre
Ai mua, ai không mua, ai mua*

(Tiếng rao - lời ca khúc Võ Thiện Thanh)